

2/2018

март-апрель

Кард

КЪВЕ ВАЦРА САДРА АЯЛАР ПАТАЛІ АКЪАТЗАВАЙ ЖУРНАЛ

Художник Иса Хумаев

Хуьруьн нуькIвер

Беден гъвечи, рикIер чIехи,
Вафалувал винизбур,
Ашукъбур чи чилел рехи,
Хуьруьн нуькIер, азизбур,
Къураба хъун хас туш ерли,
Чими къулар жагъурдай.
Къайни меъ я рикIиз чими
Хайи кIвалин жугъундал.
Хуьруьн нуькIвер, хуьруьн нуькIвер,
Ша, твар нез зи гъапалай,
Дурнаярни пехил яз квел
Къуй килиграй цаварай.

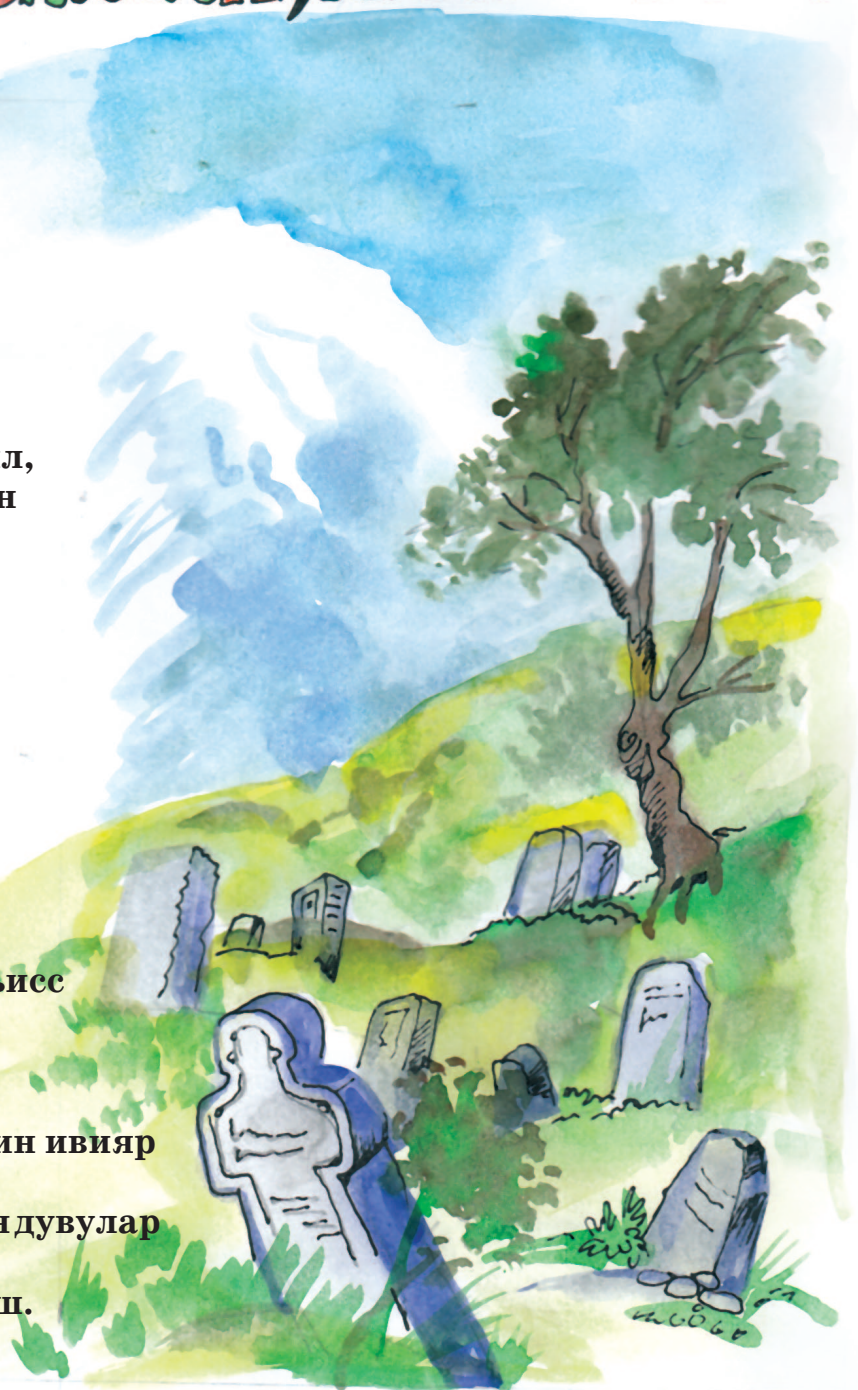
Юбилей 80

Алай 2018 лагъай йисуз Ханбиче Хаметовадин 80 йис жезва. Вичин юбилейдиз шаирди «Денедин тар» тIвар ганвай цIийи ктаб кхъенва. Ам Дагъустандин ктабрин чапханада чапдай акъатна.

Агъадихъ чна гъа ктабда гъатнавай «Лацу чинар» тIвар ганвай риваятдай кьве чIук гузва.

Уьлкве, ватан, хайи чил

Тарих хуьзвай риваятар,
Квелай багъа вуч ава?
Куь цIарара,
Куь чIалара
Ажудазни
Къуват гудай гуж ава.
Алем гегъенш,
Дуьнья еке,
Гъардаз ава хайи уьлкве,
Вич инсан яз къабулай чил,
Сифте кьебни дидедин чин
Къазва гъарда Ватандай.
Гъуьжет алач,
Важиблу я
Хайи чка,
Фуни партал гайи чка...
Уьлке, ватан, хайи чил...
Зун шаклу я,
Зи шаклувал
Им иблисдин мез ятIа?
Бес вуч хьурай
Гъабрулайни винизди?
РикI чуюькведай ажаиб гьисс
Гьинай къвезва,
Гьинизда?
(Къурабадиз жедач ам)
Кужумнавай виш несилрин ивиар
АвачтIа чил,
Кучуднавай виш несилрин дувулар
АвачтIа накъв,
Беден аваз — вун руьгъ туш.
Жедач пака,
АвачтIа накъ,

Риваятар авачтІа вахъ,
 Чи пак чилин запабар,
 Чудгун алай азабар,
 ЧизмачтІа ваз
 Лайлайдин сес,
 Яда ви хъвехъ бахтуні терс.
 Багъа ятІа ваз хъуьтуьл мес
 ЛукІ яз фанни парталдин...
 Вун патал туш
 Зи мецеллай делилар.
 Къураба, на чІурмир жуван гуьгъуьлар).
 Къадимлу накъв,
 Бубайрин чил
 Чи камалдин дувул квай,
 Ширин суза, зи рикІин гуьл,
 Келима, чІал абур гвай,
 Куьн накъвар туш,
 Куьн гафар туш,
 Куьн зи рикІ я ифенвай.
 Макан я куьн,
 Масан я куьн,
 Бубайрилай бубайралди
 Ивидалди
 Риваят я кхъенвай.

* * *

Килигзава зун дуьньядиз
 Шарбус суван винерай,
 Гъиссзава жув лекъ хъиз дуьм-дуьз
 Алай суван къуьнерал.
 Гъейранвализ бубалухрал
 Элкъуьрзава вилер за,
 Тамамди я зун авай гъал,
 Къазвач артух кьинер за.
 Шарвилини Къванцин гада
 Зи миллетдин тарих я.
 Девирар тваз декъикъада
 Лигим хъанвай къилих я.
 Туькезбанан вилелай нагъв
 Комета хъиз авахъда,
 Эминан руьгъ амуькда сагъ,
 Ам къеле я, ацахъдач
 Зи Шагънабат, Самур, Чирагъ –
 Икрам къевезва дамарриз.
 Къисметдин пай, кьибле ужагъ,
 Рум гузвай чи гъунарриз,
 Зун къастунал жезва кІеви.

Хайи раган мармар хъиз,
 Къуват гузва заз зи чили,
 За зи къве гъил лувар хъиз
 Хкажзава, гуя лекъре
 Эверзава къуршахриз,
 МуьтІуьгъариз цавун рекъер,
 Дуьньядикай уяхриз.
 Лекъер, картар, – цавун мешреб
 Куь лув хъурай къакъанра,
 ЭчІяда за зи чилин къеб
 Зал вил алай аранда.
 Вилив хуьзва Самур таму,
 Каспи гъуьлуьн лепеди,

Чѣб галачиз я зун гѣамлу,
Дербент, Кѣусар эбеди.
Майил кѣалаз Куѣреди заз
Ахѣайнава кѣапуяр,
Хурал кѣунва гатфари саз
Тухун патал КІаруяр.
Ахцегѣ мягѣле — Цуѣквер сувар
КІвачин хѣанва, гѣазур я.
Агакѣда зун квачиз лувар,
Зи кѣайгѣуяр агѣзур я.
Зи багѣрияр, зи эл-адет,
Кам кѣачумир кѣинерлай.
Цавари квез ганва муѣгѣлет
Мижѣ КІватІдай цуѣкверлай.
Са кѣуѣл патал туш мел-мехѣер,
Уѣмуѣрдин женг тамам туш.
Хѣсан чидѣ чѣз шелни хѣвер
Чун са акѣван авам туш.
Чѣехи сувал икрам иѣиз
Кѣвазнава зун метІерал.
ЦІѣѣи несил кѣведа иниз
Гележегдин экверал.

НАДАР ДУМБАДЗЕ

ХАЗАРУЛА

— АкІ ятІа заз са истикІан цун хъия, калбатано Дареджан, — сивикай хъуьрена Анания, — ахпа за тирвал лугъуда, гада ни дили авунватІа — вуна ва я чехирди.

Бадеди истикІан ацІурна, ам Ананияди са хупІ жедайвал вичин кІалхандиз алабарна.

— За къатІузвайвал, калбатано Дареджан, — са къадар кисна акъваздайдалай гуьгъуьниз рахаз эгечІна Анания, — куьне къведани гада дили авунва — вунани, чехирдини. Амма за эхиримжи, къилин къарар акъудун патал са истикІан хцуз. Бадеди адаз чехир цана, амма адаз ахътин вилералди килигна хъи, за адан чкадал чехирдик гъатта пІузни хкІан тийиз алахъдай. ЯтІани Ананияди са къайгъуни авачиз пуд лагъай истикІанни ичІи авуна. И сеферда ада вичин къарар акъудна.

— Гила заз чир хъана, вучиз гада кими хъанватІа, — ада тупІув чехир къалурна. — Вуна тестикъарзава ман, — гила ам захъ галаз рахазвай, — тарциз вири аквазва лагъана, гъакІ тушни?..

- Эхъ! — лагъана за.
- Къванцизни вири аквазва?
- Эхъ, къванцизни.
- ВацІузни?
- ВацІузни...

Ада заз нуьсретар гана, алхишар авуна ва бадедихъ элкъвена:

– Ваз чидани, калбатано Дареджан, вири крар лап кефина ава! Лугун хьи, вун тар я... Лап гъа и ичин тар, Хазарула... И ви гадади лагълагъзавайвал, ваз акванни ийиз, ванни къвез хъайтІа, мегер ваз къуьнел нажах алаз къекъвезвай и зун хътин мутІрукІ – лежбер итим аквадачаникъван? ВунатІузва. Ваз вири аквазва ва чизва, амма катиз жезвач! Инал дили тахъана нивай акъвазиз жеда? – суална Ананияди ва ичІи истикІан бадедал яргъи авуна, амма баде вучиз ятІани чашлиш хъана. – Цуз, дишегъли! – гъарайна Анания Салуквадзеди. – За ваз хълагъна кІанзавай къилин гафар гъеле вилик кума.

Бадеди адан истикІан ацІурна.

– Вун, гада, шегъердинди ятІани, – элкъвена Анания захъ, – вуна чи лежбервили илимар чирдай вахтар алукънава. Лежберди пуд шей хуьдач: кІатІанвай, яни дана-кІел хан тийизмай мал-хеб, емишар тегъизмай тар ва аялар тахазвай... – инал Ананиядик къалабулх акатна ва амбадедиз килигиз акъваз хъана.

– Заз вилер экъисмир, Анания, – хъуьрена баде. – Лагъ, хълагъ жуван гафар, регъуь жемир. Заз хва авачиртІа, заз хтул гъинай къведай?

– Вун гъахъ я... Ва аялар тахавай паб... Ви баде Дареджанахъ ирид аял авай. ГъакІ я...

– Ваз завай вуч кІанзава, Анания халу? – хабар къуна за.

– Вуна тар вучиз атІузвач? –

жаваб яз жузун хъууна ада.

– Заз адан язух къвезва.

– АкІ ятІа, гада, ваз тар гъайиф

я ман? Ви таярни фронтда гъиле гранатар аваз танкарин кІаник хкадарзава, вуна, лагъайтІа...

— Агъ, чи язух уълкве, ихътин, неречІар авай ада Гитлер гъикІ алабар авурай!

— Гъей, акІ лугъумир, калбатано Дареджан! — садлагъана хъел атана Ананиядиз.

— ГъикІ лугъудач! Талгъана гъикІ тан, азизди! Ида, герек хъайила, я верчни, я кІелни тукІвадайди туш. Ингъе сакІани тарни атІузвач: адаз язух къвезва. Гъадалайни артух лугъун: шаз ваъ, вилик квай ЦІийи йисуз адаз вак тукІваз кІан хъана — вак цІинин йисуз са гуж баладалди Истамбулда кьуна.

— Ида дуъз лугъузвани, гада? — жузунна Ананияди.

— Дуъз лугъузва, Анания халу. Вуна заз анжах насигъатар гумир, за гъикІ хъайитІани Хазарула атІудайди туш, — малумарна за.

— Язух къвезва ман ваз?

— Къведачни бес?

— ЯтІа, жегъеннема! Къала заз са истикІан хцуз, калбатано Дареджан, пака ви Хазарула экв жез-тежез чилел ярх жада. За жува атІуда пака, къе заз вахт авач.

Бадеди адаз чехир цана, Ада хъвана.

— Калбатано Дареджан, ваз хъвайидахъ галаз саралай ийидай затІ-матІ жагъидачни? — амай гафарикай са акъван хкис тежедайвал хабар кьуна Ананияди.

— Недайдан чкадал как кІандачни ваз, батоно Анания? — амалдарвилелди лагъана бадеди.

Анания, са гафни лугъун тахъвуна, гъаятдай экъечІна ва явашдиз рекъай винелди хкаж хъана.

— Гъей, батоно Анания, вун гъинихъ алатна? — гъарайна бадеди. — Ваз кьил агъадалди физ кІанзавайди туширни?

— Эхъ, захъ агъада ийидай крар

авайди тир, калбатано Дареджан, — хиве кьуна Ананияди. — Амма чи седридин ципицІри цуьк авун патал исятда зун герек жедайвал авач...

Ада гъил элягъна.

— АкІ ятІа, батоно Анания, — заз, къаридиз, са гъуърмет ая, вун Шакроиадин жугъундихъ агалта, — тІалабна бадеди. — Зи жугъундик гъал кумайди туш.

Анания рекъин муькуь патаз элячІнава Шакроиа Микаберидзедин жугъундикай куьрс хъана. Ада сакъве кам виликди вегъена, амма садлагъана элкъвена килигна.

— Гъей, яда — эверна ада заз. — Вуна ви Хазаруладиз аквазва лугъузва ман? Эгъ, ви... Ина Хазарула анихъ амуькрай, — кьиркьирна хъуьрена ам, — ина заз жувазни са затІни аквазвач...

Ам, галтад жез-жез, жугъундин патавай тІуз фена.

Виридикайни са зун гъахъ тир. Сиве мез авачир къецІил тарциз вири аквазвай ва вири ван къвезвай. Йифен кьуларалди Хазарулади фикир-фагъум авунай. Йифен кьулариз ада вичин рикІ чуькъвена кьуна ва дувулар кІватІна... Адан дувулри кьунвай кІевври — чехир авай еке гетІе къах хъана амуькна. Хазарулади и кар гъиссна, дувулар амайдалайни кІевиз чуькъвена... Чепедин къвалар къенез фенатІани, гетІе сагъ яз амуькна. Хазарулади дувулар мад чуькъвна, къвалай ферфейи гетІе къве пад хъана. Адай темпелдаказ яру миже авахъна ва абуру Хазаруладин дувулар дигана. Тарцин чандай тІуз зурба зурзунар фена... Амма са кьадар вахтунилай и зурзунар лугъуз тежедай хътин юмшагъ ва ширин гъалдиз элкъвена. Ажал япаллай ва къаних хъанвай таргетІедик кКІанай, ва яру миже сел хъиз адан дувулрай тІуз фена. Тарци саки пудкъанин цІуд йисан къене вичин дувулра чуьнуьх хъанвай и яру

аламат акъваз тавуна хъвана; и вири йисара тарци, мижедикай са хабарни авачиз, ам уьмуьр гудай, жанлу дувулрин къужахда хуьз хъанай... Пагъ, ам гьикI ажебдиз тарци хвенайтIа!.. Хъиткьердай яру миже куьтягъ тежедай булах хъиз авахъзавай... Хазарулади гетIе мад кIевиз чуькьвезвай ва и ажаиб миже туькьуьнизавай. Аламатдин шадвал кутадай зурз гъатнавай адан чанда чимивални хвешивал артух жезвай. Дуьньяда алай къван вири рикIелай фена, тарци мад ва мад хъвазвай... Эхирни ам пьян хъана, ва дуьнья михъиз экуь хъана!

Хъанвайди аламат тир! ГетIе михъизичIихъанай, Хазарулади эхиримжи стIал хъун хъувуна, ва садлагъана адаз инсандин сирни аламатдин мижедин суьгьуьр чир хъана... Ваъ, гила тар мягтел жезвачир – я гъиле бадияр авай инсанар, сада, сад къужахламишиз, теменар гуз, шехъиз акунал, я абур, сад садахъ галтугиз ккIиз-чухваз, хъуьрез, гъили-гъилер къуна манияр лугъуз ва Хазаруладал элкьвез чархар ягъиз акунал, я гетIе чуьхуьз ва ада и берекатлу миже цуз акунал. Вири, вири крарни гъавурда акъунай Хазарула, гила адаз вичиз манияр лугъуз, къужахламишиз, теменар гуз ва шехъиз, эвериз, къуьлериз кIанзавай... Амма икъван крар ада гьикI авурай? Язух Хазаруладакай инсан хъанвачир, ам тар яз амай. Ада вичелай алаькдай къван вири авуна, – экв жедалди Хазарула галтад хъана ва ада ван къачунвай... Пакамахъ... Пакамахъ адаз вичин къвал ягъай биши ван атана. Амма ада тIал гьиссначир; ваъ,

адаз тІар хъаначир ва гъавилѣй ада и ягъун дикъет тагана тунай... Ахпа муькуь къвалахъай ада вич гъа сифтегъан саягъда ягъайди гъиссна, амма гъадазни тарци са жавабни ганач... Ягъунар къалин хъанай – абур са сятдилайни артух вахтунда давам хъана. Эхирни ада гъиссна хъи, са къуватди ам чапла патахъай эрчІи патахъ чил галайвал алгъурзава. И къуват къвез-къвез гзаф жезвай, яргъал чІугур, чІун галай ва хцидаказ чакъракъардай ванер акъатзавай... Сифтедай ам темпелдаказ алгъана, ахпа садлагъана къуватар амачиз чилел ярх хъана. Гила адаз анжах вичин махсус гъилеринни къуьнерин чакъракърин ван къвезвай, адан жалгъаярни кІарабар къатІ-къатІ жезвай... ЯтІани ада са гъвечІи тІал хъайитІани гъиссзавачир, ада гъакІ вилер акъална, ам ширин, вични гъикъван ширин ва дерин ахвариз фена...

– Къарагъ, къарагъ, чан бала! – ахварай авудна зун бадеди. – Ананияди пакамахъ Хазарула атІана. Ма, нажах къачуна, хилер атІутІ, тан хилерикай азад ая! – лагъана, баде цІун кІвализ фена.

Баде гъиссери алцурначир: йифиз жив къванай. Вири хуьр акъван иердиз аквазвай хъи, налугъуди ам дуьгруь алай свас я. Анжах чи гъаят яс авайди хъиз аквазвай: чехирдин кІвалел Хазарула ярх хъанвай, зурба, лепеш хъанвай, хилер ханвай Хазарула. Кефияр чІур хъанвай зун чехирдин кІвалел хкаж хъана ва хилер атІуз эгечІдалди тарцин тандал ацукъна. Ацукъна, инихъ-анихъ килигна ва къах хъана: ичин тарцин хирер хъайи чкайрай, хъиткъин хъанвай дамаррай ивидин ранг алай миже авахъзавай.

– Баде! – эверна за.

– Вуч хъана? – кІваляй къецихъ къил акъудна хабар къуна бадеди.

– Са декъикъада инал ша кван.

– Ана вуч хъанва?

– Ша, аквада ваз.

– Им вуч я? – мягътел яз хабар къуна ада.

– Тарцин иви я жеди, – жаваб гана за зурзун квай ванцелди.

Жедай кар туш. Исятда январь я, вири тарар ксанва, абурун мижеяр анжах февралдиз юзаз эгечІда, – лагъана бадеди.

Ада яру мижедик тІуб кягъна, ни чІугуна ва садлагъана кичІе хъанваз заз килигна.

– ГетІе ахъая кван! – буйругъна ада.

Гъасятда за чилевай гетІедин сивеллай къван алудна, ва зани бадеди адан гегъенш къенез вил вегъена. ГетІе ичІи тир!..

– Я аламатар-керематар!.. Я чи виридан диде, гъагъикъатдин гуьзгуь... Пак Майрам, чаз, язухриз, регъим ая, чун дили ийимир! – дуьаярнабадеди. Аданванзурзазвай.

Гъилер цавуз хкажна, ам явашдиз метІерал акъваз хъана.

Къаю къуна, чанда фул гъатай Хазарулади вилер ахъайна. Вич вердиш тушир жуьреда акъвазнавай адаз дуьнья килинбацар хъанвай хъиз аквазвай. Тар мягътел хъанвай. Сифтедай ада тахсир яру мижедик кутуна. Амма ахпа адаз, нажахдал гъалч хъана, чин атІугъна ацукънавай гада акуна, са тІимил а патахъ хъиз ахъа гетІедин патав лацу живедал гъилер цавуз хкажна метІерал акъвазнавай чІулав парталар алай къари акуна – гъам акунни тар гъавурда акъуна: инал къенвайди ам вич я, тар я, Хазарула я. Ада вилер акъална.

Гъамишалугъ яз акъална.

Гуржи чІалай. Таржума авурди Арбен Къардаш я.

Пехъ

(хкет)

Хъана къван, хъанач къван са пехъ. Гатфарихъ, вирида шарагар ахъайдай вахт атайла, и пехъре вичиз чуълдин юкъваллай са тек тарце муг туькӀуьрна, какаяр хана, абурай вичиз шарагар мус экъечӀдатӀа лугъуз вил алаз ацукъна. Вилив хуьн са акъван яргъал фенач. Хъире гадрай пехърен шарагрин сив мад агал хъхъанач. Экуьнлай няналди абурун кеспи къал-къиждадди чпиз тӀуьн це лугъуз гъараюн хъана. Диде пехърез шарагрикай кӀусни хъел къвезвачир, къуд пад шар-пепедив ацӀанвай, лувариз куьс гана ада вичин балаяр тухарзавай.

Пехъре вич виридалай акъуллу яз къазвай, гъавиляй ам амай вири нуькӀвериз виняй агъуз килигзавай. Вич гафунив ва кардал тухуз жедай хътин кас адаз аквазвачир.

И пехърен къилихда са къетӀен тереф мад авай, адаз нур гудай шейэр гзаф кӀандай, ва ахътин затӀ акурла, пехъ тилисимда гъатайди хъиз, адал хкадар жедай.

Гъа икӀ йикъар къвез алатна. Яргъал-мукъвал чӀехи хъайи шарагрини гъарнихъ лув гана. Къилди амукай пехъ фикирри тухвана. Чуълдин къвалав са шегъер гвай. «Килигин кван — лагъана пехъре вичи вичикди — и инсанрин ацукъун-къарагъун квекай ибарат ятӀа».

Лагъана-авуна. Лувгана фена пехъ шегъердиз, ацукъна са виридалай къакъан таран хилел, башламишна килигиз. Килигна, килигна пехъ — пагъ атӀана амукъва. Я аламатар! И

гегъенш дуьньяда и инсанрин рикIер икъван дар вучиз я? Ибурун нефсинин къативал вуч я? Ибурун садаз сад такIанвал вуч я? Къуватлуда ажуждал кIуф илигзава, ажужда гардан кIирна эхзава, сада-сад маса гузва, ягъзава, рекъизва. Эхиз хъанач пехъревай и крар, гъарайна пехъре вичин къаргъа чIалал. «Эй, инсанар, куьн ахмакъар я!» И арада таран кIаник аярлал къугъвазвай. Гъавурда акъуначтIани, акъваз тийиз къаргъадал илигнавай пехъ абуруз къаз кIан жеда. Сада лугъуда: «Ша чна ам чилиналди къада. Заз дахди гуьнедай къветер къадайла чил кутаз чирнай». Катна фена сада иски, тIекв-тIекв хъанвай чил гваз хтана. Аялар чил рас хъувунал машгъул хъана. Пехъ таран хилелай аялриз кIуфал ягъанатдин хъвер алаз килигзавай, къилни такабурдиз вине къунвай.

И арада куьчедай са камалэгъли кас физвай. Аяларни пехъ акур ада пехъревай жузуна: «Я пехъ, вун

квел хъуьреза? Гъа ихътин чилера ви тухум — тарadin чIехи пай гъатайдакай ваз хабар тушни?»

— Зун и аялрин ахмакъвилел хъуьреза, — лагъана пехъре. — И чил абурузункъун паталгъазурзава, чпел гъалтайтIа. Амма «тIа» галай кар я гъа! Икъван къатIунар авай, икъван уьмуьрар акунвай зун-пехъ ханум, а чилина гъатиз авам хъанвани? ГъакI я, хванахва, вун базардиз физвайла, зун анай хквезва.

— Базар ваз акуна жеди, Пехъ-ханум. Амма «Багъдадда лам 2 шийидай я лагъайла, килигун къве абас хъайи мисалар авайди я. Вуна акъван кIуф цава къамир, эхирдай шехъдайвал тахъурай — лагъана камалэгъли элячIна фена.

Пехъре а касдиз эхирдалди яб ганач. Адан гафар ада къаргъа манидалди къатIна. Пехъчна и хилел тан, хквен аялрин патав. Аялри чил расна куьтягъайла, къветер къур тежриба авай гъвечIи гъуьрчехъан гадади лугъуда: «Ядаяр, пехърен

темягъ кѣведай затІ низ чида?
ТахъайтІа пехъ чилинив агатдач
гъа!» Вирифицирлухъана. Ахпакъал
алаз сада фан кІус, муькуьда якІун
кІус, пуд лагъайда цІицІ, шар хъурай
лугъуз гъуьжетарна. И гъуьжетар
яргъалди фена, эхирни са кисай,
гъвечІи гадади лагъана: «Бадеди
пехъерин нур гудай затІарал рикІ
алайди я лугъузвай, зи баде гъеле
садрани ягъалмиш хъайиди туш». Аялар
катна кІвалериз хъфена. Са арадилай
сада гимишдин тІур, муькуьда абас,
дуьгме гваз хтана.

Аялриз ягъанатдин хъвер
багъишиз, кьил цава кьунвай
пехърен вил ракъиник нур гузвай
гимишдин затІара акъуна. Дуьнья
рикІелай фена, таралай хкадрай
пехъ фена дуьм-дуьз чилина гъатна.
Акъудна аялри пехъ чилинай,
кутІунна адан кІвачихъ еб, са кьил
чпин гъиле амаз ахъайна. Шад
хъайи пехърез лув гана хъфиз кІан
хъана, амма епинин кьил гъвечІи
гъуьрчехъандин гъиле авай.

Гъа и арада куьчедайтІуз фейи

камалэгъли элкѣвена хквезвай.
Чилинавай пехъ акуна, ада лагъана:

Я пехъ-пехъ-пехъханум,
Акьулризни тек ханум.
Кьил вине кѣаз чидайди,
Эхир кьилѣй шедайди,
Чилинавай чІулав кул,
Бес хъаначни ваз акьул?

Пехърени, накъвар туькьуьмиз,
жаваб гуда:

Хъуьрена вун тІа, инсан,
Зи куьмекдиз ша, инсан
Нефсини заз кар кьуна,
Епини гъаргъар кьуна.
ГъалатІар гъа сад ая,
Чилинай азад ая,

– Лавгъавал себеб яз куь чилина
гъатнавай ахмакъ пехъ ахъая,
балаяр – лагъана камаллу касди, ам
себеб яз куь гунагъар артухармир,
адан акьулдив акьул гутун са акъван
къягъалвални жезвач.

Аялри пехъ ахъайна.

Александр Сидов

ШАЛАМАР ВА ЧУЪНГУЪР

Шаирдин кІвал — музей я ам. ДатІана
Циргъералди кѣвезва иниз инсанар.
Элди вичин рикІ багъишиз атана
Гузва даим гуя адан игъсанар.

Шаирдин багъ кІевнава мад цуъквери,
Гъайиф, ина иесидин хъвер амач,
ЧивчІивзава пионерри, нуькІвери,
Алхиш ама, яд ксарин шер амач.

Гъахъзава зун — рикІ гъамунив ацІанва,
Гуя тахсир чид я шаир тахъунин.
Чахъ галаз са интуристни атанва.
«Гъайбат» аку садра адан гафунин:

— Пагъ, шаирдин кІвал аку гъа, кхъидай
Машинкани авторучка авачир.
Зурба стол, столдални киридай
Къачунвай са диктофонни алачир.

Перни гичин теклифнава килигиз,
Мад гила чун тажубвиляй ярх жеда,
Шаламарни чуънгуър ина эцигиз,
Луноходар ятІа — дуьнья къах жеда! —

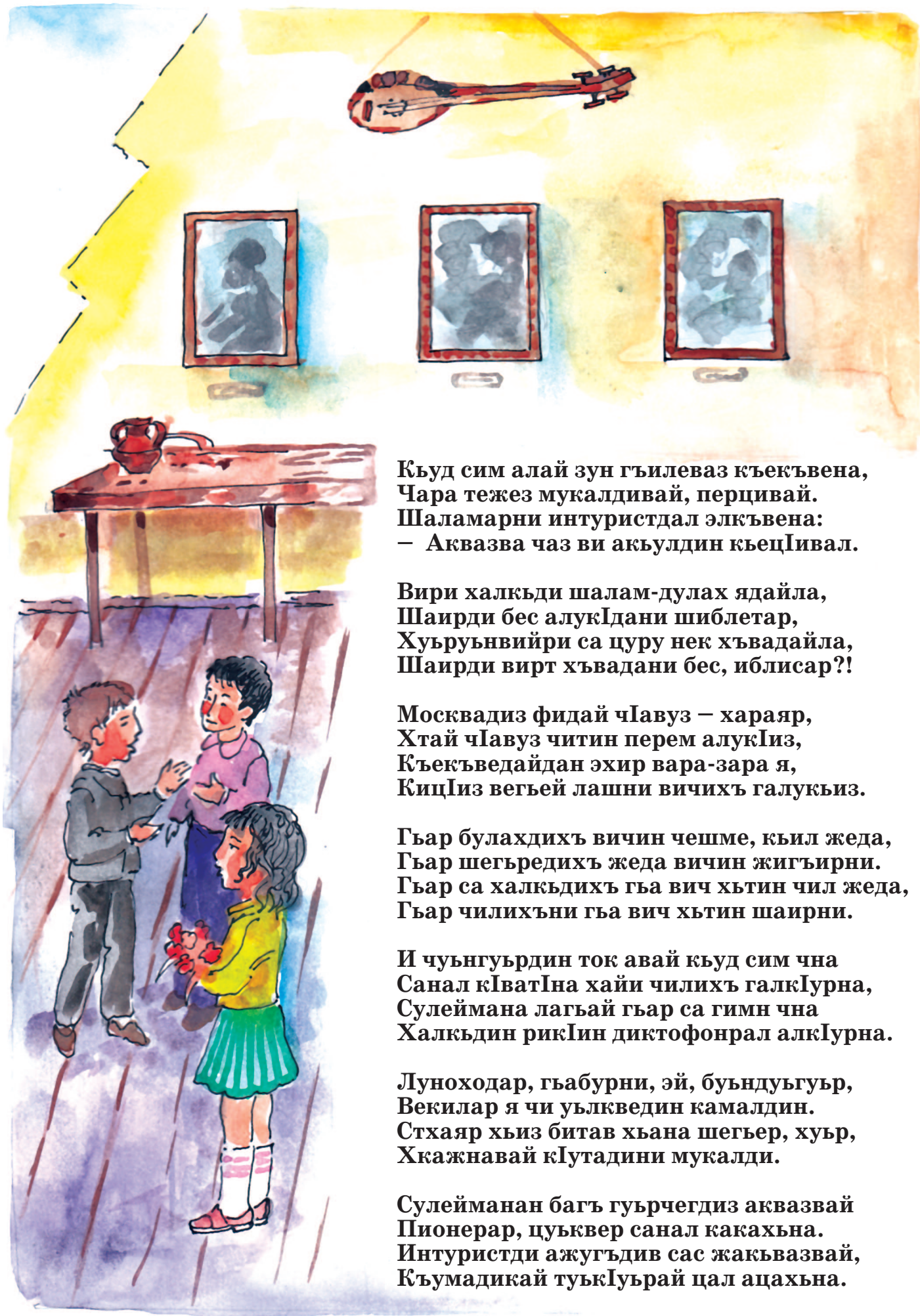
Акъудна хъиз рикІевайди мецелди
Интуристди рак галайвал кам яна.
Бирдан адан къил акъуна гуьрцелда,
Агаж хъана, гуя сада къам яна:

— Эхъ, луноход туш зун фидай гъетерал,
Амма цІелхем гана за бахт хуьдайла,
Са арифди хкажна зун гъилерал,
Шалам алаз Кремлдиз фидайла.

Гъейран хъайи чили адаз яб гана,
Чарни зун тир адан, девит къелемни,
Зи симера инкъилабдин зарб хъана,
Шерик хъана зи манидиз алемни.

Гъелбетда зун машинка туш кхъидай,
Диктофон туш алай бязи къацІарал,
Амма мани, дуьнья тирвал чкІидай,
Теснифай кас гъа и Къулан вацІарал.

Къуд сим алай зун гъилеваз къекъвена,
Чара тежез мукалдивай, перцивай.
Шаламарни интуристдал элкъвена:
– Аквазва чаз ви акъулдин къеџивал.

Вири халкъди шалам-дулах ядайла,
Шаирди бес алукидани шиблетар,
Хуьруьнвийри са цуру нек хъвадайла,
Шаирди вирт хъвадани бес, иблисар?!

Москвадиз фидай члавуз – хараяр,
Хтай члавуз читин перем алукииз,
Къекъведайдан эхир вара-зара я,
Киџиз вегъей лашни вичихъ галукииз.

Гъар булахдихъ вичин чешме, кьил жеда,
Гъар шегъредихъ жеда вичин жигъирни.
Гъар са халкъдихъ гъа вич хътин чил жеда,
Гъар чилихъни гъа вич хътин шаирни.

И чуьнгуьрдин ток авай къуд сим чна
Санал киватина хайи чилихъ галкирна,
Сулеймана лагъай гъар са гимн чна
Халкъдин риклин диктофонрал алкирна.

Луноходар, гъабурни, эй, буьндуюгуьр,
Векилар я чи уьлкведин камалдин.
Стхаяр хъиз битав хъана шегъер, хуьр,
Хкажнавай кутадини мукалди.

Сулейманан багъ гуьрчегдиз аквазвай
Пионерар, цуьквер санал какахъна.
Интуристди ажугъдив сас жакъвазвай,
Къумадикай туьклуьрай цал ацахъна.

Эльмира Савзисанова

Бадедин гъайнорар

Гъамиша чи хуър багъларин юкъвавай,
Хватни пѝни, шефтелини, машмашар.
Ични чухвер, гъакѝни салан майваяр,
Кѝрец, шуьмягъ, берекатдин еришар.

Экуьн къйляй малар яна нехирдиз
Хуьруьн папар са майдандал кѝватѝ жедай.
Кѝватѝл-кѝватѝл суьгъбет фидай къалиндиз,
Хуьруьн, кѝвалин хабар чириз сад жедай.

Сусар, рушар валчагъдин цен юзуриз
Квар къуьневаз рекъе жедай булахдин.
Ширширдалди цурун кварар ацѝуриз
Сятералди акъвазна хъиз нубатда.

Гатфар хъайла гъуьри-гъуьрер кѝватѝ ийиз,
Тамуз фидай класс галаз муаллимар,
Кѝвачайкъатна хквез жедай чун кѝвализ
Къанихдиз хъваз дидед гъйляй гъалима?

Гад атайла кѳубуд кѳерех ацѳудай
Сирнав чириз кѳватѳ хѳанвай кѳван аялрай.
Чурчулар хѳиз кѳал-кѳиж алаз кѳугѳвадай,
Ахпа кѳадай кѳарадикай каларар.

Шад манидал илигна хѳиз никѳера,
Ашкѳидалди фидай папар эѳелиз.
Итимризни дергес кѳведай бакара,
Гѳейбат кѳалаз сува авай векѳериз.

Кѳуѳд атайла тик чкаяр жагѳуриз,
Алерар гваз викѳегѳдиз чун авахѳдай.
Дурум гудай патахѳ лашар какуриз,
Хоккей кѳугѳваз гада-гуѳди алахѳдай.

Тик гуѳнедай кѳватѳдай чна некѳияр,
Гѳиликна хѳиз кѳужхурарни зимбилар.
Чантайраваз кѳватѳдай яру жикѳияр,
Жив кѳвайила тахѳуй лугѳуз сефилар.

Чун ял ягѳиз ацукѳайла сериндик,
Муаллимди чаз суѳгѳбетдай чи хуѳруѳкай.
Нисини фу недай чна шириндиз,
Гѳарда вичин жкудна хѳиз хѳуѳѳѳѳкай.

Хуѳруѳн кѳуд пад кѳунвай пѳинид тарари,
Ведрейралди кѳватѳиз кѳвализ рахкурдай.
Чи бадейри гагѳ экѳягѳиз ракѳарик,
Гагѳ тѳанурда туна абур кѳурурдай.

Гѳакѳ кѳурурдай абур хватни чумални,
Чумалрикай ргадай цур, мураба.
Сумаварди вил тухудай мугѳмандин,
Аци-Бацини жедачир кѳураба.

Зул агакѳдай – марфарикай кавалар...
Кѳатѳ ацѳудай кѳерецрайни шуѳмягѳрай.
Мехѳерар бул, кардик жедай кѳавалар,
Синийра нутѳуфар жедай уѳзягѳ яз.

И гила хѳиз там кѳадачир кулкусри,
Хуѳруѳнбуру тамар михѳдай, эѳягѳдай.
Сефил мани лугѳузва кѳе язухри –
Чеб гѳиссзава тахсиркаррин саягѳда.

Адет чѳурай инсан хѳанва авара,
Сабурсуз я тѳебиатни вил алаз.
Кѳвачик чил кваз рахазва чун цаварай
Чи буржи я тѳебиат хуѳн гѳил алаз.

НУА РУШ

Схем

Хъана къван, хъанач къван са бубани, пуд рушни тахай диде. Буба гъамиша кІвалахиз никІе жедай. Тахай дидеди гъар юкъуз виртни чІем иличай хешил рушарив вугуз, бубадиз ракъурдай. Амма рушариз къуру фалай гъейри маса затІни гудачир. Рушарини хешил рекъе чпи недай, бубадиз рухъверин хапІа тухудай. И кардикай хабар жеда бубадизни тахай дидедиз. Тахай дидеди вичин гъуълуыз: «Эгер рушар са патахъ алуд тавуртІа, зи кар ви кІвале амач», – лугъуда.

Гъуълуыни папа, меслятна, никІе са еке фур эгъуьнда. Фурун винел вегъида лит, литинин винелди эцигда мержандин хтар. Мержанар акурла, рушар бубадиз килигиз акъвазда. Бубади абуруз лугъуда: «Ни фад чукурна къачуртІа, мержанар гъадаз жеда». Чукурай рушар пудни санлай дерин фуруз аватна. Рушари гзаф минетарна бубадиз чеб фурай ахкъудур лугъуз, амма бубади абуруз яб ганач.

Бубади анжах, сифте литни мержанар вахце, ахпа за куьн фурай ахкъудда, лагъана. Шейэр вахчуна, залум бубади фурун сивел ва еке къван эхцигна, вич кІвализ хъфена.

Гишила фура авай рушари
Аллагъдиз аръаяр ийиз хъана.

ГъвечІи ваха лугъуда: «Я Аллагъ,
зи са гъиликай каца хъуй, са
гъиликайни пер. Кацадив ягъиз,
перцив эгъуьниз, туькІуьрай
тІеквендай фена, гъвечІи вах
са цуриз акъатна. КилигайтІа,
и цуравай балкІанри незвайбур
хурмаяр я. ГъвечІи ваха вичин
перемдин ценцик хурмаяр кутуна
хтана, пуд вахани нез башламишна.

Хабар никай, хабар пачагъдин
балкІанар хуьзвай мегътердикай.
Ида фена пачагъдиз лугъуда: «Бес,
за балкІанриз гъамишандалай артух
хурмаяр гузва, амма абур югъ-
къандавай яхун жезва. Им вуч сир
ятІа, пачагъ, вун сагърай, зи къил
акъатзавач».

Нуькерди цура йиф ийидайвал
жеда. Амма ам йифен къулар хъунни
ахваралфена. Къведлагъай йифизни
нуькерксана. Эхир пудлагъай йифиз
вичин тІуб атІана, адаз къел яна,
ацукъна.

Са арадилаь нуькердиз акуна хъи,
са руш атана, балкІанрин вилик
квей хурмаяр кІватІна, хъфизва.
Нуькердини ам вегъена къада.

«Зун ахъая, зун жин я, зун инсан
туш», лугъуз, руша минетар авуна.
Амма нуькерди ам ахъайнач ва
къуна пачагъдин патав тухвана.

Руша пачагъдиз вичин къилел
атай крар ахъайна, гишин хъайила,
хурмаяр чуьнуьхайдини лагъана,
амма вичихъ мад вахар галайди
лагъанач. Пачагъди рушаз тІуьн-
хъун гун буйругъна. Руша аш
недайла, са тІур хилез вегъидай, са
тІур вичи недай.

Нуькерри руш ахтармишзавай
къван. Ибуру тадиз фена пачагъдиз
и агъвалатдикай хабар гуда. И
сеферда руша вичихъ мад къве вах
галайди пачагъдиз ихтилатда.

Муькуь вахарни хтана, тІуьнар-
хъунар авуна, кефияр къумбар

хъайила, пачагъди и рушаривай вуч пешеяр кватла хабар къуна. Чехи ваха лагъана: «За са киле дуьгуьдал хуьруьн жемьт аладарда». Къвед лагъай ваха лагъана: «За са йифен къене еке са халича храда». Гъвечли ваха лагъана: «За къизилдин куклушар алай хва хада».

Чехи къве ваха лагъай гафар абурувай къилиз акъудиз хъанач. Гъвечли ваха йикъарикай са юкъуз вичин вахаривай хабар къада: «Чан вахар, чи дидеди аялар гъикли хадай?» Чехи вахар чпин гъвечли вахал пехил тир. Сад лагъайди, адакай пачагъдин паб хъанвай, къвед лагъайдини, чпи лагъай гафар абурувай къилиз акъудиз хъанвачир. Гъвечли ваха, лагъайтла, аялни хазвай. Мумкин я, адаз гъа вичи лагъай къизилдин куклушар алай хва хъунни!

Гъавиляй чехи вахари гъвечли вахаз лугъуда: «Вун гурмагъдал ацукъ, чна кланикай вуна хайиди къада».

Гъвечли вахаз жеда къизил куклушар алай хва, амма чехи вахари аял пекерик кутуна вергериз гадарна ва чпив гвай себетда кицлин къве гурцул туна рушаз къалурда.

Пачагъдиз вичин папа гурцулар хайиди ван хъайила, адаз гзаф хъел къведа.

Ада вичин паб гурцуларни галаз гурарин кланик кутлунун эмирда.

Гзаф йикъар, гзаф йисар, гзаф вахтар алатда. Йикъарикай са юкъуз пачагъ цлийи къилелай эвленмиш хъжедайвал хъана. Адан межлисдиз вири халкъдиз эвер гана. Межлисдиз эвер тагай вуж ама, вуж амач лагъайла, бес са къари бадедин хциз эвернач лагъана, пачагъдиз хабар гана. Пачагъдин эмирдалди и гададизни эвериз туна.

Хабар никай, хабар къари бадедикай Къари бадедихъ авай къван са цегъ. Ам гъар юкъуз вергериз физ, ана авай гъвечІи аялдиз нек гуз хквез хъана. Са къуз баде цегърехъ къекъвез фейила, адаз вергерай къизилдин кукІушар алай аял жагъана. Къаридаз гъасятда ам нин аял ятІа, чир хъана. Бес, пачагъдин папа кицІин гурцІулар хана лугъуз, шегъерда ван гъатнавай эхир. Къариди аял кІвализ хкана, ам хвена, чІехи авуна. Адакай гзаф гуърчег жегъил хъана.

Пачагъдин итимри адаз мехъерик ша лагъайла, къари бадеди вичин хциз лугъуда: «Чан хва, вун пачагъдин кІвализ фидайла, вуна гурарин кІаник квай папаз

цукверин кІунчІ вегъ, элкъвена хкведайла, адаз жуван пай якни фу це. Ам, чан бала, ви диде я».

Гададини къари бадеди лагъайвал ийида. И кардикай пачагъдиз жеда хабар. Ада гададиз вичин патав эвер гуда ва адавай хабар къада. Гадади лугъуда, бес а гурарин кІане авай дишегълизидиде я. Вичкъарибадеди хвена чІехи авурда я. Пачагъдиз и сирдай къил акъудиз кІан жеда. Пачагъдин вичин папавай, ада аял гъикІ ханатІа, гъам хабар къада.

Пачагъдиз гъал-агъвалатдикай хабар хъайила, ада къаридиз гададив чІугур къизилар гуда. Папан вахар терсина ламрал акъадарна, чуьлдиз чукурда ва цІийи къилелай, дуьньядал тахъай хътин мехъер хъувуна, пабни хва кІвализ хкида. Абур гъана амаз, чун иниз хтана. Къезни за и мах хкана.

Печче

Халладикай хъел авур

Мурад

Волейбол къугъвана галатна хтай Мурада кухнядин крандик кIуф ктуна къанихдиз яд хъвазвай. Кухнадиз гъахъай дидеди – ву-у! я чан бала, крандин яд ругун тавунмаз за ваз хъвамир лагъаначирни? А цик муърхъуь къунвай турбайрай акатнавай муърхъни, хейлин маса микробарниквайди я лагъаначирни?

– Чан диде, цIуд йис я зи, заз яшинда а цик са микробни кваз акунач эхир, михъи це абур гъина чуьнуьл хъанва?

– Захъ ягъадачIа, пака муаллимдивай хабар яхъ, чан хва. ИкI лагъана, дидеди няник тIуьн нез кIватI хъанвай хзандиз хапIа экъягъиз башламишна. Мурад тIурни гъиле къуна вичин хапIа авай бекъе вилив хуьз акъвазнавай. И арада гъил-гъиливай гуьцIиз суфрадихъ буба ацукъна.

– Я Мурад – лагъана ада – вуна гъилер чуьхвенани? Къуьзуь хъанватIани суфрадихъ ацукъдайла гъилер чуьхуьн зи рикIелай садрани алатзавач. Ваз вуч я, чи крандай авахъзавай яд тIимил жез кичIезвани?

Са декъикъада Мурад кисна акъвазна. Ахпа, тIур суфрадал хъивегъна, лагъана: «Я кас, куьне михъиз зи къил элкъуьрна, гила зи ийир-тийир хъанва. Дидеди чи крандай къвезвай яд муърхъведини микробри къунва лугъузва, югун

тавур яд хъун къадагъа ийизва. Вуна лагъайтIа, чан буба, зун крандал ракъурзава.

Куьн къведни залай чIехибур я, зун куь чIалахъ хъун герек я. Гила заз гъикI авуртIа хъсан ятIа чизмач, куьне михъиз зи къил элкъуьрна, кIандач за куь хапIани.

Гъвечіц аялрин келимаяр

* * *

Пуд югъни пуд йиф хъана диде-буба КіватІи-КіватІашахъкъекъвез. Эхирни адан суракъ къунши хуърй халадин кІваляй акъатна.

— Яда, вун ина вучиз авайди я? — хабар къуна адавай са хуъруьнвиди.

— Зун къазанмишиз атанвайди я, — атІай жаваб гана КіватІи-КіватІаша.

— ГъикІ? Вун ни кІвалахдал къабулнава?

— Зун за, — мад атІай жаваб гана КіватІи-КіватІаша. — Хъфейла чи дахдиз лагъ хъи, эгер вичи заз вилисебет къачун тавуртІа, вичиз вичин рикІ алай хва ахквадач.

— Яда, ина акъвазналди вавай вилисебет къачуз алакъдани?

— Эхъ, — лагъана КіватІи-КіватІаша. — Эгер ваз зун чи дахдиз гъикъван кІан ятІа чизвайтІа, вуна адав вилисебет ваъ, юргъа балкІан къачуз тадай.

* * *

— Дах, къе чи классдиз вилерин духтур атанвай.

— Ви вилеризни килигнани, хва?

— Ваъ, дах, ам чи вилериз килигнач, ада чавай вичиз гъарфар чирна.

Къез чидани?

Къифериз пурнийрин ни такІан я. Эгер куъне къурурнавай пурнийрин кІунчІар куъ кІвале чка-чкадал эцигайтІа, къифер катда.

* * *

Эгер куъне чи чуъллера экъечІзавай чІутран цуъквер (ромашка) къурурна, абур куълуъ авуна, тарунар (тараканар) гзаф кІватІ жезвай чкайрал чукІурайтІа, пепеяр катда.

* * *

ПудпипІенвекъинпешерсериндик къурурна, пичинин фу чрадай чкада къурур хъия, ахпа куълуъ авуна, сафунай ягъа.

Са къапуна авай жими хуърекдиз чайдин са тІуруна авай гъа затІ ягъайла, куъ тІуън гзаф дадлуди жада.

* * *

Вергерни сериндик гъавадал къурурна, куълуъ авуна, сафунай ягъа. Гъа и хъачни жуъреба-жуъре хуърекриз ягъайтІа, абур дадлу жада.

Буйдин аламатар

Инсанар къакъан ва аскІан буйдинбур жерида чаз виридаз чида. Амма буй квелай аслу ятІа гъич са касдивайни лугъуз хъанвач.

Дуьньядиз машгъур аламатар кІватІнавай Гиннессан ктабда лагъанвайвал, чи чилин шардал виридалай къакъан буй авай инсан американви Роберт Уодлоу хъана. 13 йисан яшда авайла адан къакъанвал 2 метрини 18 см, 17 йиса авайла 2 метрини 45 см, 21 йис хъайила 2 метрини 74 см-див агакъна. Белки ам мадни чІехи жедай жеди, амма а касдин уьмуьр куьруьди хъана. 21 йиса аваз рягъметдиз фидайла адай 222 килони зур къъвезвай; а касдин капашдин яргъивал 33 см тир. Им куь тетрадрив гекъигайла са тетрадни зур къван жезва. А касдиз зур метри алай кІвачин къапар гъазуриз хъана.

Лугъуда хъи, Англияда 2 метрини 82 см алай кас хъана, адан тІварни эдвард я лугъуда. Амма и кар алимривай тестикъ ийиз хъанач, гъавиляй амшаклуделил язамукъна.

Ливия гъукуматдай тир Сулейман Али Нашнушни къакъанбурукай хъана. Адан буй 2 метрини зур яз чида. Гъа икІ гъар гъукуматди са тІимил хъиз винелни эхциг хъийиз чпин чІехи буйдин байдакърин тІварар малумарзава. Абурун виридан тІварар къун яргъал месела я, чир жез кІан ятІа, библиотекадай чириз жеда. Тажуб кар ам я хъи, лап къакъан буй итимрив гекъигайла дишегълийриз къит-къит жеда.

Дуьньяда виридалайни къакъан дишегъли Китайдай тир Джинлиан хъана, адан буй 2 метрини зур тир.

Им гъелбетда аламатдин вакъиа я, вични дишегъли.

Гила чун гъвечІи буйдикай рахан. Абуруз адет яз лилипутар лугъуда. Эвел заманада, уьмуьрдин шартІар четин вахтара абур лап гъвечІибур ва абурун къадарни гзаф жедалдай. Эгер буйдиз къакъанбур итимрик гзаф жедатІа, лилипутар дишегълийрик гзаф жезва.

Виридалайни гъвечІи дишегъли Голландияда хъаналда. Адаз вирида «Принцесса Полин» лугъуз хъана. Дидедиз хъайила адал 30 см алай лугъуда, 9 йис хъайила 55 см, вичяйни 1 килони зур къъвез хъана.

19 йисав агакбайла адан буй 48 см-див агакьна, заланвални пуд килони зур хьана.

Зеландиядай тир лилипутдал хайила 23 см кьакьанвал алай лугьуда ва адай 340 грамм къвезвалдай. 16 йисав агакбайла адай 4 кило къвезвалдай ва адан буйни зур метри ялдай.

Дуьньяда аламатар гзаф ава, инсандин буйни гьабурукай сад я.

Вахт-вахтунда фу-хуьрек нез, гьар йикъуз физкультура ийиз, диде-бубадин, члехибурун члалаз килигиз ва хъсандиз тарсар клелдай аялриз дуьньяда кьитдиз жезвай аламатдин краркай хаталувал авач.

ТАМУН АЛАМАТАР

Тарарал алай пешериз датлана яд къвезва. Пешерни пуд паюникай кьве пай цикай ибарат я.

Ихьтинсуалгунмумкин я. Пешериз датлана яд ахмиш жезвайла вучиз пешер пад жезвач, къазунзавач? Абур пад тахьунин себеб пешерин кланик пата авай куьлуь рапар хьтин чичлер я. А чичлерай теклевенар ава. Гьа теклевенрай пешериз къвезвай яд, бугьдиз элкъвена, цавуз хкаж жезва ва ана адакай циф арадал къвезва.

Къалин цифер арадал атун патал гьикъван яд герек жеда? Лап гзаф! Гьар са тарци вичиз герек къадардилай вад виш сеферда артух яд члугзава, анжах а яд, бугъ хьана, цавуз физва. Са йикъан къене верхи тарци ругуд ведре, мегъуьн тарци вад ведре яд цавуз ахъайзава.

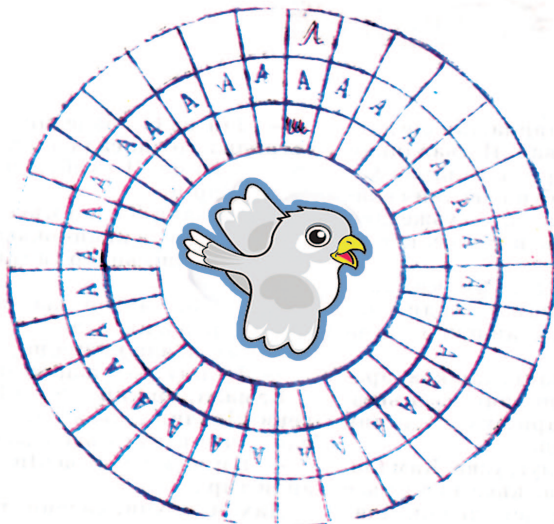
Гатун вахтунда са гектар мегъуьн тамалай агъзурни кьве виш тонн, верхи тамалай агъзурни вад виш тонндилай гзаф яд бугьдиз элкъвена цавуз физва.

Гатун гар авачир, зегъем юкъуз тамун винел куьлуь марфар къвада. А марфар къунин себебни тарарин пешери къадарсуз гзаф ахъайзавай бугьдилай аслу я. Гатун юкъуз тама гьава къана жеда. И гьал арадиз атун тарарин къалин пешерилай аслу тирди хьиз жемир квез. Ам, чна ихтилат авур, бугьдиз элкъвена цавуз физвай целайни аслу я.

Гьа ихьтин аламатар ава тамухъ.

КЪУГЪУН

*Юкѡва «А» авай, пуд гѡарфуникай
ибарат, кѡве патахѡайни мана авай
гафар жагѡура. Месела: Лам-лам.
Чешне кѡалурнава.*

ДАЛДАМ НИ АРАДАЛ ГЪАНА?

Далдам чи чилел сифте инсан арадал атай йикѡалай инихѡ алай алат я. Лап дегѡзаманда яшамиш хѡайи, гила чеб амачир халкѡари, тайифайрини кваз гѡар жуѡредин далдамар ишлемишдай.

Акѡадай гѡаларай сифте далдамар чкІанвай тайифайри санал кІватІ жедай чарасузвал хѡайила ишлемишиз хѡана. А далдамар са жуѡредин хабар гудай сигналар тир. Са кѡадар вахтар фейила далдамдикай музѡкадиз зил кѡадай алат хѡана. А вахтара далдамдихѡ диндин манани авай. Иллаки, вири кІватІ хѡана, кѡуѡлер ийиз, гѡарай-ѡвер ийиз мичІи, суѡгѡуѡрлу тІебиатдин хѡенар чукурдайлани далдамдал илигун чарасуз тир.

Сифте далдам кІарасдинди тир. Кѡен акѡашна, кІарасдал малдин хам чІугѡадай. Ахпа бамбук таралай алажнавай чІулар кѡурурна, гѡабурал лашар гѡалчиз далдамар ядай. Инсанар са акѡван гѡаф алачир мярекадал еке руфун ква сада, чилел кѡаткана вичин руфуникай далдам ийидай.

Египетвийри гѡиле кѡуна гѡаз кѡекѡѡедай гѡѡечІи далдамар ишлемишдай. Чувудризни чпин далдам авай, ам чи вахтунин тафтуниз ухшар авайди тир. Китайризни японризни чпин жуѡредин далдамар авай. Америкадин индейцийри далдамриз килигна, пака гѡихѡтин гѡаѡа жедатІа чирдай. Марф кѡѡадалди вилик далдамдин хам авагѡдай лугѡуда.

Имуча-муча

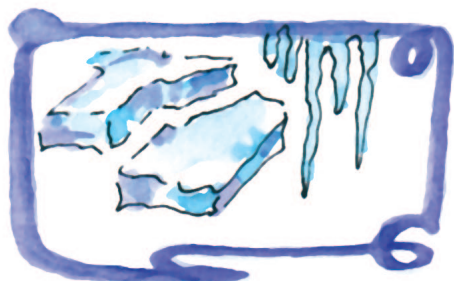

* * *

Салам гана къведа кІвализ,
Шадвал кутаз хзандик.
Ам атун, лагъ, хуш жедач низ,
Чин ачух кас, масанди?

* * *

Гуъзгуъ туш, цин кьев я ам,
ЭкІяй хъанва куъчедал.
Мукъаятдиз къачу кам,
ТахъайтІа вал хъуьреда.

* * *

Хуьряй хуьруьз
Руквад чІулар.

* * *

Гирнагъ я ам гъвечІибурун,
Тек-бир бязи чІехибурун.
Регъв туькІуьрда сивикай,
Хийир авач вичикай.
ШайтІандинбур амалар.
Алцуарда аялар.

ISSN№0206-7978

Кард

2/2018

март - апрель

Иллюстрированный детский журнал.
Издается один раз в два месяца.

Учредитель

Министерство печати и информации РД.

Регистрационный номер
ПИ №ТУ05-00348 от 01.12.2016 г.
выданный управлением Роскомнадзора
по Республике Дагестан.

Издается с января 1980 г.

Руководитель – главный редактор

Мурад Ахмедов

Редколлегия:

Х. Хаметова (редактор)
А. Кардаш
А. Исмаилов (зам. гл. редактора)
З. Кафланов
К. Акимов
Т. Зургалова (ответ. секретарь)

Художественный редактор З. Даганов

Технический редактор Т. Лузина

Художник номера М. Муталибов

Формат 60х84 ¹/₈.
Уч. изд. л. 3,23.
Уч. печ. лист 3,26.
Бумага офсетная.

Дата выхода в свет 27.04.2018г.
Тираж 517 экз.
Заказ №181.

Типография:

ООО «Издательство «Феникс».

Адрес типографии:

367018, РД, г. Махачкала, ул. Петра I, 61.

Редакция и издатель:

Государственное бюджетное учреждение
Республики Дагестан «Редакция
республиканских литературных журналов
«Соколёнок» и «Литературный Дагестан».

Адрес редакции и издателя:

367000, РД, г. Махачкала,
ул. Даниялова, 55.

Электронный адрес редакции:

litdag@mail.ru

Лезгинский язык

Индекс: на год - 63338,
на полугодие - 73906.

Цена свободная